

**Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучылар өчен татар
әдәбиятыннан олимпиада сораулары
(муниципаль тур, 2025-2026 уку елы) 10 нчы сыйныф**

**Үткәру вакыты - 180 минут
Максималь балл – 50**

I. Тест биремнәре (18 балл).

1. Әсәрнең эмоциональ көйләнеше, яңгырашы, аһәңе. Үз фикерен укучыга житкерү өчен, язучы билгеле бер яңгыраш дулкыны таба да, әсәрнең башка элементларын шуңа яраклаштыра, әсәрнең идеясен аңлауда ярдәм итә, укучыга идеягә мөнәсәбәтле хискә авторның кичерешләрен житкерә (2 балл):

Жавап: _____

2. Габдулла Тукайның «Кыйтга» шигыре әдәбиятның кайсы чорына карый (1 балл):

- 1) XIX гасырның икенче яртысы
- 2) 1920 еллар
- 3) XX йөз башы

3. Әдәби әсәрдә кешенең эчке дөньясын ачуга хезмәт итә торган алымнар берлеге; язучының кеше күңеленә үтеп керү, аның халәт-кичерешен сурәтләү осталыгы (2 балл):

Жавап: _____

4. Аның романтизмының төп үзенчәлеге – чынбарлык белән сәнгать арасындагы мөнәсәбәтнең асылына төшенеп, тормышны үз табигый сыныннан күтәрербрәк сурәтләү. Лирик герое – галәм, жир турында уйланып, борчылып яшәүче шул ук галәм һәм жир кешесе. Ул үзен кешеләр язмышы, аларның киләчәге өчен җаваплы саный. Кайсы әдип турында сүз бара? (2 балл):

Жавап: _____

5. Лирикада авторның аңын, рухи тәҗрибәсен, дөньяны аңлавын һәм аңа карашын, фикерен үз эчке дөньясы, хис-кичерешләре, сөйләме аша житкерүче әдәби образ (2 балл):

Жавап: _____

6. Күпсанлы ассоциатив сыйфатларны берләштерүче күпмәгънәле, гомуми шартлы образ, туры мәгънәсеннән тыш, аңа бәйле булмаган

күчерелмә мәгънә аңлата, аллегориядән аермасы да мәгънэләрнең берничә булуында (2 балл):

Жавап: _____

7. Әсәрдә кызгану, аңларга тырышу хисләренең өстенлек алуы. Бу хисләрне геройлардагы матурлык һәм көчсезлек яки тышкы ямьсезлек һәм рухи матурлык, намуслылык берлеге китереп чыгара (1 балл):

- 1) романтик пафос
- 2) сентименталь пафос
- 3) фажигале пафос

8. Стилистик фигура, җавап алу максаты белән түгел, ә бәлки теге яки бу күренешкә укучының яки тыңлаучының игътибарын юнәлтү максаты белән куелган сорау (2 балл):

Жавап: _____

9. Илдар Юзеевның «Өчәү чыктык ерак юлга» әсәренең жанры (2 балл):

Жавап: _____

10. *Икенче көнне иртүк кияү чәенә Сәгыйдәне алырга килгән атка утырып баргач, калтырабрак, аптырабрак каршы чыккан Зөлфия абыстайга да ул һаман элгәреге кебек көләч йөз белән: «Исәнме?» – диде. Өй арасында йөри торган Зөлфия абыстайның килененең кызын да элгәреге кебек итеп сөйдө.*

Хәзрәт бикәчли торган өйнең ишегенә җиткәч кенә, бердән, алдында упкын ачылган кешедә була торган кебек кот очу аны биләде. Шуң өйгә, шуң ишеккә каршы бөтен тәне-җаны дошманлык белән тулды... Әлегә әсәрнең исемең, авторың һәм жанрың языгыз (2 балл):

Жавап: _____

II. Язма җавапка бәйле биремнәр (32 балл).

1. Теоретик төшенчә буларак хронотоп. Аның үзенчәлекләрен Гали Рәхимнең «Идел» повесте мисалында аңлатып языгыз (10 балл).

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

2. Гали Рәхимнең «Идел» повестенда көчле позициягә чыгарылган Идел образы. Автор аңа нинди мәгънэләр сала? (5 балл):

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

3. Гали Рәхимнең «Идел» повестендагы үзегез теләгән бер геройга характеристика бирегез (5 балл):

This image shows a single page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical margin lines, text, or other markings on the page.

[illegible]

4. Гали Рәхимнең «Идел» повестенда теманы билгеләгез һәм аңлатып языгыз (5 балл):

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

5. Бүгөн актив ижат эше белән шөгыльләнә торган (урта һәм яшь буын)
4 шагыйрьнең һәм 3 язучының исем-фамилиясен языгыз (7 балл):

[illegible]